

man's chauffeerkunst bij het passeeren op de vaak zeer smalle wegen. Maar waar hij intens geniet van het prachtige landschap en plezier heeft in iedere koeienversperring in de twee meter breede dorpsweggetjes en het toppunt van genoegen bereikt wordt bij het snelle dalen langs steile bergwegen, terwijl achter hem de Monta Rosa haar besneeuwde top ten hemel heft en een wazige blauwte diep beneden hem het lago Maggiore aanduidt. Dan zal hij zich voelen verheven ver boven de menschen en zich nader weten tot datgene wat men den Hemel noemt.

Dit alles kan Noord-Italië en Zwitsers Ticino den oplettenden vreemdeling in overdadige mate bieden, mits men oogen bezit om te zien en ooren om te hooren. En wanneer men dan als derden factor over een eenigszins ontwikkelde opmerkingsgave beschikt, welnu, dan zal een reis naar deze streken van het al-oude Europa in geen enkel opzicht teleurstellen.

Een kleine bloemlezing van de velerlei soort genietingen hebben we in de hiermede beëindigde serie willen geven. En we hebben dit gedaan met het heerlijke weten, dat een reisartikel geen neutrale Baedeker behoeft te zijn, waarin blauw blauw genoemd moet worden zonder eenige nadere aanduiding of de kleur naar het lichtere dan wel naar het donkere zweemt. We hebben zoo veel mogelijk getracht een niet al te persoonlijken indruk van deze landen te schrijven; mochten we derhalve aan het eene onderwerp wel eens wat meer plaatsruimte besteed hebben dan in verhouding aan het andere, wel dan geschiedde dit door de nawerking van de geestdrift voor het genotene. En kan het slechts voor den reislustigen lezer een aansporing wezen, ook eens deze Zuidelijke wegen te bewandelen. Hetzij al naar de persoonlijke omstandigheden in werkelijkheid of gewapend met groote fantasie op het neutrale papier. Wij willen hem van harte paden toewenschen, die niet al te zonnig, maar aan den anderen kant ook niet te schaduwwijk zijn!

Want wil men in deze streken oprecht genieten, dan moeten de bergen en meren schitteren onder den heerlijken Italiaanschen blauwen hemel en de gulden zon.

Apeldoorn. Zomer 1929.

JAN VELDMAN.

Mensch en Maatschappij.

Het Opvoedingsgesticht Valkenheide

I.

Tusschen heideveld en dennen
Ligt een vriend'lijk oord.

Directeur Noordam.

Het is een prachtige volle zomerdag. Twintig minuten is het loopen van station Maarsbergen tot Valkenheide, had de vriendelijke stationschef ons gezegd. En het loopen is een genot; langs den breedten wandelweg staan aan weerszijden vier rijen beuken, wij beseffen weer eens hoe mooi ons land toch is. Wij gaan langs een prachtige kweekkerij waar de rozen volop geuren en daar zien wij al de vriendelijke gebouwen met hun helroode daken. Valkenheide, het opvoedingsgesticht vanwege de Ned. Hervormde Kerk, het doel van onzen tocht. Een ideaal vacantieoord is de indruk, dien wij krijgen en toch: dwangopvoeding, het tehuis voor „boefjes” zooals daarbuiten in de vrije maatschappij de verpleegden genoemd worden.

„Boefjes”. Wilt gij een staalkaart van die „jeugdige misdadigers”, van hen, die om een geliefkoosde volksuitdrukking te gebruiken: „voor galg en rad” opgroeien?

No. 1. 17 jaar.

— Vader is een ruwe dronkaard, die zijn vrouw mishandelt. Wanneer hij thuis is, is er onrust en ruzie. De vrouw is wel wat beter, doch zij is zenuwachtig en zwak. De kinderen zijn ruw en vernielzuchtig.

Het gedrag van den jongen was op school tamelijk goed. Na het verlaten der school was hij van alles, dus niets. Hij is opvliegend, prikkelbaar, wispelturig, onverschillig. In het Observatiehuis vond men hem: cynisch, opvliegend, oneerlijk, onoprecht, onordelijk, laf, zich aansluitend bij de minder goede elementen.

Wegens diefstal van een doos chocolade werd hij „ter beschikking gesteld”.

No. 2. 17 jaar.

— Vader is een ruwe klant, ongedurig, ontevreden. Hij mishandelt zijn vrouw, die ook ruw is, zenuwtoevallen heeft en als een furie kan opstuiven. Thuis heerscht een gedrukte, ontevreden, chagrijnige stemming.

Het gedrag van den jongen was op de school goed. Overigens wordt hij beschreven als onbetrouwbaar, ruw, vol eigen dunk, onvatbaar voor berouw. Op sexueel gebied te wijs, vroeg rijp, had reeds een meisje, dronk biertjes, speelde biljart, ging chic gekleed, had armbandhorloge en fiets... en verdiende f 6 per week.

De jongen sloeg zijn moeder. Hij stond onder invloed van een gehuwde zuster, die hem opstookte en aanzette en vermoedelijk van zijn dieverijen profiteerde.

Wegens diefstal van twee jassen werd hij „ter beschikking gesteld”.

No. 3. 15 jaar.

— Vader is oud-Indisch gast en drinkt wel eens. Moeder is een sullige vrouw.

Het gedrag van den jongen was reeds op school niet best. Hij was reeds daar oneerlijk. De jongen is zeer diefachtig, zeer brutaal, zeer onbetrouwbaar en leugenachtig. Thuis was hij heel lastig. Wanneer hij zijn zin niet kreeg, was er geen huis mee te houden.

Wegens diefstal van een portemonnaie met geld, werd hij „ter beschikking gesteld”.

No. 4. 16 jaar.

— Vader overleed in 1910. Moeder, hertrouwde met een ruwen kerel, die veel drank gebruikte en in 1922, toen moeder stierf, de kinderen verliet.

De jongen wordt uit zijn aard niet slecht genoemd. Wel is hij in hooke mate diefachtig en hij pleegde dan ook talrijke kleine diefstallen. Wegens verduistering onderging hij een maand tuchtschoolstraf, wegens dronkenschap werd hij voorwaardelijk veroordeeld wegens aanranding van een 15-jarig meisje verbaliseerd en ten slotte wegens diefstal van eieren „ter beschikking gesteld”.

No. 5. 17 jaar.

— Vader is overleden. Hij was een afgekeurd koloniaal, drankzuchtig, een lichtzinnig leven leidend. Hij stal om aan geld te komen voor drank. Moeder is dom en kan lezen noch schrijven. Zij werd van Roomsche Katholieke, Ned. Hervormde, „omdat de bedeeeling daar beter was”.

De zes zoon's uit dit gezin kwamen allen met de justitie in aanraking en in de gevangenis; de dochter kwam door haar levenswijze in het gesticht.

Het gedrag van den jongen is zeer ongunstig. Hij is stiekum, ruw, brutaal, leugenachtig en diefachtig. Hij zoekt omgang met slechte kameraden, sigaretten, bioscoop, gokken en kroegloopen verslinden veel geld. Wegens verduistering werd hij „ter beschikking gesteld”.

Merkt gij het diep tragische dat als een noodlotsdraad door al deze jonge levens loopt? Geen van hen heeft een echt tehuis, bij geen van hen is van een bloeiend gezinsleven sprake, het zijn erfelijk belaste, slachtoffers van de ouders. Drank verwoest niet alleen het leven van den dronkaard, zoo ooft ergens worden hier de zonden der ouders aan de kinderen gewroken.

Zij kennen geen vrede, geen netheid en orde, slachtoffers van ouderlijke onverantwoordelijkheid en misdaad. En Valkenheide is een ideaal oord, alles bloeit en geurt, alles ademt vrede en rust, en hier komen zij, de gevallen, hier komen zij de „boefjes” der maatschappij en voor het eerst is er een welkom, voor het eerst een omgeving, die aan redelijke eischen beantwoordt, voor het eerst weten zij wat regel, orde, vriendelijkheid en vertrouwen is.

Wat een verschil tusschen vroeger en nu. Kent gij Olivier Twist van Dickens? Herinnert gij u nog hoe de maatschappij zich vroeger wreekte op de kinderen, die zich aan haar eigendommen vergrepen, van die jeugdige „boefjes” van toen, kindermartelaren maakte?

Maar zoover behoeft gij nog niet terug te gaan. Het is amper tien jaar geleden, dat wij een tuchtschool in het Zuiden van ons land bezochten. Er groeiden volop aardbeien in den tuin, door de jongens — er waren kinderen bij van negen en tien jaar — zelf geplant en verzorgd. De directeur vertelde toen hoe moeilijk het voor hem geweest was om het er door te krijgen, dat de jongens eens per week wat aardbeien bij hun brood kregen.

— Het maakte de jongens te weelderig, het waren toch jeugdige misdadigers, werd er van regeeringswege betoogd.

En nu — Valkenheide, vriendelijk oord en zijn directeur de heer Noordam.

Zestien jaar is de heer Noordam al aan Valkenheide verbonden, eerst als onderdirecteur, later als directeur. Zestien jaar vertoeft hij te midden van „de boefjes”, zestien jaar heeft hij dit ontzettend moeilijk opvoedingswerk gedaan en nog is hij even blijmoedig optimist, nog altijd rotsvast overtuigd, dat in elken jongen iets goeds zit, elke keer opnieuw zal hij trachten den jeugdigen misdadiger, die aan zijn zorgen wordt toevertrouwd, met vriendelijkheid en liefdevol begripen tegemoet te komen. Voor hem zijn het geen „boefjes” voor hem zijn het „zijn jongens”.

— In welk een stemming komt de jongen in „het gesticht”? vragen wij den heer Noordam.

— Natuurlijk komen er wel geen twee in precies denzelfden gemoedstoestand, maar toch is er wel een bepaalde stemming, die bij bijna alle nieuw aankomende knapen overheerscht en die stemming is wantrouwen.

— Soms is dat wantrouwen bitter. Ze zeie nogal: geen straf en nou stoppe ze je tot je een-en-twintigste jaar „in een gesticht”! zoo grimt er een, die door den wettelijken term zonder toepassing van eenige straf, ter beschikking der Regeering gesteld, zich had gesuggereerd, dat hij er met niemand af kwam.

— Ik had toch wel thuis kenne blijve. Ik had nou net werk gevonde. Waar is 't goed voor om je in een gesticht te douwe? Als ik thuis niet goed zou kenne oppasse, ken ik het hier zeker niet, gromt een ander.

Een enkele maal, vooral dan als de knaap tot de achterlijken behoort, is het wantrouwen taai en diep, doch meestal valt de argwaan wel te overwinnen, want onze jongens zijn in het algemeen goedmoedig, gul, leidszaam.

— In die grondtrekken van hun karakter ligt, men gevoelt het, voor den opvoeder, zoo wel een voor- als een nadeel. Het voordeel is wel dit, dat met zoo'n knaap valt te praten en verkeerde voornemens, booze gedachten, bittere gevoelens, ze zijn hem met groote gemakkelijheid te ontnemen van het verkeerde („t stomme” zeggen onze jongens) van zijn willen en doen laat hij zich vrij spoedig overtuigen. Maar die volgzzaamheid is ook oorzaak, dat als het kwaad straks lokt, als een makker hem aanklampt, dan is Jan gereed, hij doet van harte mee. Week als was is het innerlijk van den jongen en het wordt gekneet en vervormd ten goede en ten kwade, al naar dat de hand des boetseerders drijft en drukt.

De heer Noordam kent zijn jongens, hij leeft met hen mee, stelt belang in alles, hij is niet alleen directeur, bestuurder, hij is de vriend, de leidsman van al die „boefjes” aan zijn zorgen toevertrouwd.

Een staf van bekwame, toegewijde helpers staat hem ter zijde.

RISOTI.

UIT FLORA'S GAARDE.

UIT GAARDENIER'S BRIEVENBUS.

K. M. — Tengevolge van mijn afwezigheid kwam uw verzending verdroogd in mijn bezit, maar ik meen toch, dat de volgende namen goed zijn:

1. Rhamnus Grangula, vuilboom.
2. Salix Caprea (?) wilg.
3. Humulus Lupulus, hop.
4. Oenanthe fistulosa, pijptorkruid.
5. Consolida arvensis, akkerwinde.
6. Sedum purpureum.
7. Sambucus racemosus en S. racemosus var. laciniatus.

J. S. De diertjes op uw Phyllocactus zijn wolluizen. Dompel het bovenaardsche deel der plant in een oplossing van 2 pct. zeep en 1 pct. brandspiritus en herhaal dit met tusschenpoozen van een week een paar maal. Daarna zal het mogelijk zijn, de nog verschijnende luizen te doden met brandspiritus met behulp van een penseel. Houd de plant na de behandeling een dag uit de zon.

Mevr. B. — Snijd nooit aan wortels van een clivia, laat dus de wortels boven den grond met rust tot volgend jaar. Dan kunt u direct na den bloei, dat is aan het begin van den groeitijd, de plant in een iets grooter pot zetten.

Als het moet, kunt u de onderste takken van uw pruimeboom in den winter, liefst na de vorst, met een scherp mes glad wegsnijden of ze eerst afzagen en daarna met een mes de wonden glad bijsnijden.

Mevr. S. — Als de vloeiwest te sterk is, kunnen de bladpunten en -randen verdorren, maar gele plekken in het loof moeten door een andere oorzaak ontstaan. Het is me helaas niet mogelijk naar deze oorzaak te gissen, het zou misschien zelfs nog niet kunnen, als ik een blad zag. Meestal schuilt de fout in de behandeling, dit kan ik u wel zeggen: Kan ook zonnebrand oorzaak zijn?

W. — Dat de punten der bladeren van uw in April verpotte clivia geel worden, is een gevolg van een al te groote storing in den groei. U kunt verschillende foutjes hebben gemaakt, zooals: te vroeg verpot, wortels beschadigd, de oude pot kluitdroog in den nieuwen pot gezet, te veel en te verschen mest in de nieuwe aarde gedaan, na het verpotten te veel of te weinig water gegeven, een te grooten pot genomen, enz. Geef de plant een goede verzorging, en wacht rustig het verdere verloop af.

VISCH VANGEN MET EEN WANDELSTOK. De heer L. J. Rousseau, uit Leeuwarden, zag kans, om tijdens een wandeling langs het strand bij Bergen aan Zee een levenden kabeljauw van 75 pond te vangen met... zijn wandelstok.